

Tilsynsrapport - vedtak

1 Innledning

Finanstilsynet har gjennomført tilsyn med deg som oppdragsansvarlig revisor. Formålet med tilsynet var å vurdere om arbeidet du har utført som oppdragsansvarlig revisor i to revisjonsforetak, er i samsvar med gjeldende regler. Finanstilsynet gjennomførte møte med deg 18. februar 2026.

Tilsynet avdekket manglende etterlevelse av regelverk i revisjonsoppdrag utført av deg. I brev 16. mars 2026 varslet Finanstilsynet vedtak om tilbakekall av din godkjenning som statsautorisert revisor. I brev 5. april 2026 har du inngitt kommentarer til varselet. Finanstilsynet har vurdert dine kommentarer, men mener at vedtak skal fattes i samsvar med varselet.

2 Vedtak

Finanstilsynet har fattet følgende vedtak:

På bakgrunn av de overtredelsene som er omtalt i tilsynsrapporten kaller Finanstilsynet tilbake [redacted] godkjenning som statsautorisert revisor. Hjemmel for vedtaket er revisorloven § 14-1 første ledd bokstav a.

Vedtaket gjelder fra 15. mai 2026.

Vedtaket kan påklages innen tre uker etter at dette brevet er mottatt. Klageinstans er Finanstilsynsklagenemnda, men klagen sendes til Finanstilsynet. Du kan søke om utsatt iverksettelse, se forvaltningsloven § 42. Du har også rett til å se dokumentene i saken etter reglene i forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Vedtaket innebærer at du ikke lenger kan bruke tittelen "statsautorisert revisor". Du kan ikke drive revisjonsvirksomhet i enkeltpersonforetak, og kan heller ikke være oppdragsansvarlig revisor eller ansvarlig for kvalitetsstyringen i et revisjonsforetak. Du kan være medarbeider i et slikt foretak.

3 Tidligere forhold

Sak med Finanstilsynets referanse 16/1622:

I 2016 rapporterte tilsynsrådet for advokatvirksomhet til Finanstilsynet etter et tilsyn hos en advokat. Du var oppdragsansvarlig revisor. Saken gjaldt blant annet svakheter i behandlingen av klientmidler. I Finanstilsynets tilsynsrapport ble revisjonshandlingene knyttet til klientmidler kritisert.

Sak med Finanstilsynets referanse 21/9759:

I 2021 gjennomførte Finanstilsynet tilsyn med revisjonsforetaket som du da var ansatt i. Under tilsynet ble fire revisjonsoppdrag som du var oppdragsansvarlig revisor for, kontrollert. Tilsynet viste blant annet følgende svakheter i oppdragsutførelsen i dine revisjonsoppdrag:

- For samtlige kontrollerte oppdrag var det svakheter i revisors dokumentasjon av møter holdt med foretaket. Innholdet i møtene og konklusjoner som var trukket på basis av dette, var ikke etterprøvbare. Forholdet ble vurdert som brudd på dokumentasjonskravet i revisorloven § 9-9 første ledd, jf. ISA 230 punkt 8.
- Det var vesentlige mangler i revisjonen av inntekter
- Det var mangler i beskrivelsen av revisors forståelse av foretakenes virksomhet, herunder interne kontroller.
- Det var mangler i revisjonen av prosjektvirksomhet, blant annet fordi revisjonsdokumentasjonen ikke viste hvilke prosjekter som ble gjennomgått eller hvilke forhold som ble vurdert.

Arbeidsforhold

Du har vært styremedlem og oppdragsansvarlig revisor i et revisjonsforetak fra 2019 til 2023. Du var daglig leder og styremedlem fra 14. februar 2023 til 2. august 2023. Du eide 40 prosent av aksjene fra 2019 til 2023. Revisjonsporteføljen ble solgt til et annet revisjonsforetak i 2023, og revisjonsforetaket ble slettet i Foretaksregisteret samme år.

Ifølge Arbeidsgiverregisteret var du ansatt i revisjonsforetaket som kjøpte porteføljen fra august 2019 til desember 2025 med ulike stillingsprosent. Du var oppdragsansvarlig revisor i dette revisjonsforetaket fra januar 2024 til desember 2025. Du sluttet 31. desember 2025.

Du har vært ansatt i et regnskapsforetak i ulike stillingsprosent fra august 2019 til desember 2022 og videre fra og med september 2024. I perioder har du vært registrert med stillinger på over 100 prosent til sammen i tillegg til å være oppdragsansvarlig i et revisjonsforetak. Du har oppgitt at du ikke lenger arbeider som revisor, men at du arbeider som statsautorisert regnskapsfører.

4 Nærmere om tilsynet i 2025

Bakgrunnen for tilsynet er at Finanstilsynet i juli 2025 mottok ny innrapportering fra Advokattilsynet. Innrapporteringen bygger på at Advokattilsynet under et tilsyn fant flere avvik hos et advokatselskap du var oppdragsansvarlig revisor for. Dette gjaldt blant annet brudd på bestemmelser knyttet til bruk av klientmiddelkonto. Du har vært oppdragsansvarlig revisor for advokatselskapet fra 2019. Revisjonen av årsregnskapene for 2019 til 2022 ble utført av deg i ett revisjonsforetak, mens revisjonen av årsregnskapene for 2023 og 2024 ble utført av deg i revisjonsforetaket som kjøpte revisjonsporteføljen, se punkt 3.

Finanstilsynet varslet deg om tilsyn 15. januar 2026. Samme dag sendte du inn melding for deponering av din godkjenning som statsautorisert revisor. På grunn av alvorligheten i varselet fra Advokattilsynet, besluttet Finanstilsynet å fullføre tilsynssaken før det ble tatt stilling til deponeringsmeldingen.

Under tilsynet vurderte Finanstilsynet både revisorbekreftelser som du avga for advokatselskapet (selskap A), og enkelte forhold ved revisjonen av årsregnskapet for 2024 som gjaldt samme advokatselskap.

I tillegg vurderte Finanstilsynet to andre revisjoner av årsregnskap for 2024 der du var oppdragsansvarlig revisor, omtalt som selskap B og selskap C. Du benyttet medarbeidere i utførelsen av revisjonen.

I tilsynsprosessen har du arbeidet sammen med revisjonsforetaket du var ansatt i om å besvare spørsmål fra Finanstilsynet. I noen av svarene opplyste dere at revisjonsdokumentasjonen i de arkiverte revisjonsfilene ikke var komplett, fordi to innleide medarbeidere ikke hadde lagret den siste versjonen av deler av dokumentasjonen. Revisjonsforetaket sendte det som skulle være den siste versjonen av dokumentasjonen til Finanstilsynet, men de innleide medarbeiderne hadde heller ikke arkivert denne dokumentasjonen andre steder som var tilgjengelig for revisjonsforetaket eller for oppdragsansvarlig revisor.

Siden dokumentasjonen ikke var lagret i revisjonsfilene og revisor heller ikke har kunnet dokumentere at disse dokumentene faktisk ble utarbeidet som en del av revisjonen, er Finanstilsynet usikre på om dokumentene er utarbeidet som en del av revisjonen, eller om de først ble utarbeidet etter at Finanstilsynet stilte spørsmål om dette.

Finanstilsynet viser uansett til at dokumentasjonen ikke var tilgjengelig for den oppdragsansvarlige revisoren ved avslutningen av revisjonen, og at dokumentene inneholder endringsdatoer som tidsmessig ligger etter at Finanstilsynet hadde åpnet tilsyn og stilt spørsmål ved revisjonen. Dette innebærer også usikkerhet knyttet til når revisjonsdokumentasjonen ble utarbeidet.

5 Begrunnelse for vedtak

Revisorloven § 9-4 fastslår at revisjonen skal gjennomføres i samsvar med "god revisjonsskikk". Dette er en rettslig standard som utfylles av de internasjonalt bransjefastsatte standardene (ISA). De bransjefastsatte standardene er også av betydning for tolkningen av hvilke plikter som følger av andre bestemmelser i revisorloven for utføring av revisjonsoppdrag. Internasjonal standard for kvalitetsstyring (ISQM) er av sentral betydning for innholdet av revisorloven kapittel 7.

5.1 Oppdrag A

Revisorbekreftelse avgitt i 2022 til advokatselskapets bankforbindelse

Konklusjon

Revisor har avgitt en revisorbekreftelse uten tilstrekkelig grunnlag. Dette er brudd på revisorloven § 9-10 første ledd første og andre punktum. Bruddet er grovt.

Begrunnelse

Revisor har vært oppdragsansvarlig for advokatselskapet siden 2019. Den 19. september 2022 avga revisor en revisorbekreftelse knyttet til transaksjoner i advokatselskapet etter forespørsel fra en av advokatenes bankforbindelse. Bakgrunnen for forespørselen var at en av eierne i advokatselskapet hadde overført private midler til klientkonto på slutten av året i 2018 til 2021, og helt eller delvis ført midlene tilbake til advokatens private konto få dager etter årsskifte. Overføringene ligger på mellom 2 og 4 millioner kroner. Revisor fikk tilsendt kopi av kommunikasjon mellom banken og advokaten, hvor advokaten blant annet informerte banken om at transaksjonene dreide seg om lån fra eier (deltaker) til advokatselskapet. Banken ba deretter advokaten om ytterligere opplysninger, og i brev datert 1. september 2022 ba banken også om en revisorbekreftelse på transaksjonene og underliggende forklaringer.

I revisorbekreftelsen opplyser revisor til banken at formålet med transaksjonene blant annet var å sikre tilstrekkelig likviditet i advokatselskapet. I revisorbekreftelsen skriver revisor avslutningsvis at transaksjonene etter revisors vurdering er legitime transaksjoner, samtidig som det ligger en konkret begrunnelse til grunn for overføringene da selskapet har trengt midler for å dekke forpliktelser. Revisor opplyser at advokaten har oppført fordringene i sine personlige skattemeldinger, slik at ingen personlige fordeler er oppnådd. Revisor har imidlertid unnlatt å opplyse at advokaten nylig hadde sendt inn korrigerede skattemeldinger for 2018 til 2020 slik at fordringene ble medtatt i advokatens personlige skattemelding, selv om revisor hadde kunnskap om dette.

Revisor var kjent med de aktuelle transaksjonene fra revisjonen av årsregnskapene for de aktuelle årene, men vurderte ikke transaksjonene nærmere eller innhentet dokumentasjon knyttet til disse. Revisor vurderte ikke om overføringene av private midler til og fra klientkonto var i strid med bestemmelsene om bruk av klientkonto i advokatforskriften, eller om formålet med overføringene var skatteunndragelse av formuesskatt. Selv ikke når revisor i 2022 ble kjent med at fordringene ikke opprinnelig var medtatt på skattemeldingene, vurderte revisor risiko for misligheter.

Finanstilsynet mener det er sterke indikasjoner på at overføringenes formål har vært personlig skattebesparelse og at revisors manglende vurdering av dette er brudd på revisorloven § 9-10 første ledd andre punktum hvor det fremgår at revisjonsoppdraget skal utføres med profesjonell skepsis. Profesjonell skepsis og vurdering av misligheter er sentralt i revisjonen og når revisor overser sterke indikasjoner på dette, er det grove brudd på revisors plikter. Finanstilsynet mener revisorbekreftelsen er villedende og at den manglende vurderingen av mislighetsrisiko er brudd på revisorloven § 9-10 første ledd første punktum, se ISA 240 punkt 13.

I tilsvaret til den foreløpige tilsynsrapporten har du gitt uttrykk for at du deler Finanstilsynets vurdering, men anført at formuesskatten ville utgjort en særdeles liten del av klientens formuesskatt. Finanstilsynet mener at dette er uten betydning.

Revisorbekreftelse avgitt i 2025 knyttet til klientmiddelbehandlingen

Konklusjon

Revisor har avgitt revisorbekreftelser om klientmiddelbehandlingen uten å ha utført tilstrekkelige revisjonshandlinger noe som er i strid med god revisjonsskikk, se revisorloven § 9-1 første ledd første punktum. Revisor har heller ikke utvist profesjonell skepsis i revisjonen, se revisorloven § 9-10 første ledd andre punktum. Bruddene er grove.

Begrunnelse

Revisorer som har oppdrag for advokatfirmaer, skal attestere advokatfirmaets egenerklæringsskjema før dette sendes inn til Advokattilsynet. Dette innebærer at revisor må bekrefte at opplysningene i skjemaet er i tråd med gjeldende regelverk og at kontrollrutiner og behandling av klientmidler er tilfredsstillende dokumentert.

Revisor har attestert på egenerklæringsskjemaene årlig siden 2019 og har ved hver attestasjon bekreftet at det ikke har vært avvik. I forbindelse med revisorbekreftelsen av egenerklæringsskjemaet for 2024 innhentet revisor advokatselskapets rutinebeskrivelse for klientmiddelbehandling, klientregnskap som er bokført i Excel, og årsoppgaver fra banken som viser saldo på klientmiddelkontoene. Dokumentet som utgjør rutinen i advokatselskapet er i hovedsak en gjengivelse av regelverket, og ikke en virksomhetstilpasset beskrivelse av hvordan advokatselskapet skal sørge for at reglene overholdes. Det fremgår at revisor har kontrollert at rutinen følges uten noen nærmere beskrivelser av hvordan revisor har kontrollert dette. Det fremgår av revisjonsdokumentasjonen at revisor kontrollerte enkelte transaksjoner uten nærmere forklaring av hva som er kontrollert og hvorfor. Revisor har notert i sin dokumentasjon av testen at klientmidler avstemmes daglig basert på daterte transaksjoner mot klientkonto.

Finanstilsynet viser til at bokføring i et regneark ikke er i tråd med bokføringslovens bestemmelser, se bokføringsloven § 4 første ledd nummer 1, § 6 og § 9. Revisor har ikke vurdert eller kommentert dette forholdet. Videre har ikke revisor dokumentert noen kontroll av at klientmidlene faktisk blir avstemt. I egenerklæringsskjemaet som revisor signerte 29. april 2025 er det blant annet spørsmål om det er "etablert og gjennomført et kontrollopplegg for behandling av klientmidler som tilfredsstiller kravene i advokatforskriften kapittel 3 og 3a"¹ og om det er gjennomført månedlige treveisavstemminger mellom bank, klientmidler og klientansvar i tråd med advokatforskriften. Det er krysset "ja", men Finanstilsynet mener at revisor ikke har hatt grunnlag for denne attestasjonen.

Revisor har opplyst at han mener behandlingen er i tråd med bokføringsreglene. Revisor opplyste til Finanstilsynet at denne formen for registrering av klientmidler (Excel) har blitt benyttet siden

¹ Henviing til den tidligere forskriften til domstolloven kapittel 11 20.12.1996 nr. 1161, kapittel 3 om behandlingen av betroede midler og kapittel 3a om årsregnskap og revisjon mv.

2005 og at tidligere revisorer heller ikke har rapportert noe om klientmidler til advokaten. Finanstilsynet mener at dette er uten betydning.

Revisor har også opplyst at han har oppbevart en "låst" fil med klientmiddelregnskap i sitt system, noe som skal oppfylle bokføringsloven § 9 som skal forhindre ukorrekt retting eller sletting av bokførte opplysninger. Finanstilsynet bemerker til dette at det er advokatselskapet som plikter å sørge for at de bokførte opplysningene ikke rettes eller slettes etter periodeavslutning. I relasjon til å vurdere om advokatselskapet oppfyller bokføringsloven, er det derfor ikke av betydning at revisor har oppbevart en egen "låst" fil med klientmiddelregnskapet.

Under tilsynet opplyste revisor til Finanstilsynet at advokatens praksis med klientmiddelbehandling i 2019 til 2021 ikke var "helt optimal" hva angår treveisavstemninger, men at revisor gjorde utvidede kontroller. Revisor opplyser videre at advokatselskapet nå gjør treveisavstemninger i tråd med regelverket. Finanstilsynet kan ikke se at revisor har dokumentert en slik kontroll.

Revisor var kjent med at Advokattilsynet hadde åpnet tilsynssak med advokatselskapet hvor blant annet klientmiddelbehandlingen fikk kritikk. Revisor avga i denne forbindelse to bekreftelser til Advokattilsynet:

- Den 20. mars 2025 avga revisor en bekreftelse der revisor viser til tilsynsrapport til advokatselskapet og bekrefter at klientmidler avstemmes daglig mot innstående i banken, men at regnskapssystemet ikke er daglig oppdatert.
- Den 11. april 2025 avga revisor en bekreftelse hvor det vises til Advokattilsynets tilsynsrapport til advokatselskapet. I denne erklæringen bekrefter revisor blant annet at revisor selv hadde kvalitetskontroll fra Revisorforeningen i 2022, at det aktuelle oppdraget ble plukket ut til kontroll, at kontrollen blant annet inkluderte revisors oppfølging av særregler og at Revisorforeningen ikke avdekket svakheter ved oppdraget.

De to nevnte bekreftelsene er ikke lagret i revisjonsdokumentasjonen, og hvilke eventuelle ytterligere vurderinger og arbeid som ligger til grunn for erklæringene er ikke dokumentert. Selv om revisor var kjent med Advokattilsynets spørsmål knyttet til klientmiddelbehandlingen, gjorde ikke revisor tilstrekkelige kontroller og vurderinger. Finanstilsynet konstaterer at revisor ikke har utført oppdraget med tilstrekkelig profesjonell skepsis. Finanstilsynet vurderer bruddet som grovt fordi revisor, i en situasjon med tydelige tegn til regelverksbrudd, lar være å følge opp forholdene med nødvendige kontrolltiltak.

I kommentarene til den foreløpige tilsynsrapporten anfører revisor at det har tatt tid å innarbeide bedre rutiner hos klienten, og at revisor har bidratt til at dette. Videre har revisor kontrollert en stor del av transaksjonene, og det har ikke vært avdekket udokumenterte uttak fra klientmiddelkontoene. Finanstilsynet tar dette til etterretning, men fastholder sin vurdering av at revisors arbeid ikke har gitt tilstrekkelig grunnlag for å avgi erklæringene.

5.2 Oppdrag B

Revisjon av inntekter

Konklusjon

Det er mangler i revisors planlegging og forståelse av virksomheten og interne kontroller som er relevant for revisjonen. Dette er brudd på henholdsvis revisorloven § 9-4 tredje ledd bokstav a og c.

Revisor har ikke innhentet tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for inntektene, selv om det er avdekket mangler i utarbeidelsen av prosjektregnskap. Dette er brudd på revisorloven § 9-4 tredje ledd bokstav e og fjerde ledd. Bruddene er grove.

Revisor vurderte heller ikke om identifiserte mangler i føringen av prosjektregnskap var brudd på bokføringsreglene. Det er brudd på revisorloven § 9-4 første ledd. Dette medførte manglende kommunikasjon med styret om forholdet som er brudd på revisorloven § 9-5.

Begrunnelse

I revisjonsdokumentasjonen er det beskrevet at kunden driver med [redacted] og utvikling av eiendom. Revisor har klassifisert inntekter som særskilt risiko, se ISA 315 punkt 32. Estimater i prosjektene (opptjente ikke fakturerte driftsinntekter) er også klassifisert som en særskilt risiko på grunn av mislighetsrisiko. Det fremgår av revisjonsfilen at kunden fører prosjektregnskap basert på antatt fullføringsgrad sett opp mot forventet endelig omsetning.

Revisor har innhentet en oversikt i Excel over prosjektene og sammenlignet totale inntekter i oversikten med bokførte inntekter. Selskapets rutiner knyttet til inntektsprosessen er ikke beskrevet. Det mangler blant annet beskrivelser av hvilke interne kontroller selskapet har knyttet til føring av prosjektregnskap, hva slags kontrakter selskapet har (fastpris/ timepris, betalingsvilkår), herunder risikoer ved disse. Revisor har ikke innhentet noen kontrakter, eller kontrollert noen av prosjektregnskapene som er grunnlaget for inntektene. Revisor har ikke beskrevet prosessen for å vurdere fullføringsgrad ved årsslutt, og ikke for noen enkeltprosjekter har revisor vurdert selskapets opplysninger om fullføringsgrad.

I revisjonsdokumentasjonen har revisor notert at det er vesentlige mangler i selskapets metode for å føre prosjektregnskap, blant annet fordi prosjektregnskap ikke blir benyttet fullt ut, uttak fra lager blir ikke prosjektført, flere prosjekter har negativ varekostnad og veldig høye dekningsgrader. Revisor har notert at opptjent beholdning på prosjekter består av arbeid utført i 2024, men fakturert i 2025, samt vurdering av prosjekter i arbeid. Revisor skriver "Vi har vært i flere samtaler med [ledelsen i selskapet] hvor vi har påpekt disse manglene og hvorfor det gjør prosjektvurderingene feil og vanskelig å etterprøve/revidere. De er inneforstått med dette og vår forståelse er at de aktuelle prosjektene i arbeid pr. 31.12.24 har alle blitt fakturert i hht fremdrift i 2025 og disse fakturaene er tilbakeført, ref ovenfor. Å legge til noe ytterligere som opptj, ikke-fakturert mener vi derfor er feil. Det er i det minste noe vi vanskelig kan bekrefte at stemmer. Dette beløpet på [beløp] har vi dermed tilbakeført halvparten av i tilleggspostering etter avtale med [ledende person] i selskapet."

Det er ingen nærmere begrunnelse av hvorfor det er riktig å tilbakeføre halvparten av beløpet. Revisor godtok regnskapet på grunn av at forholdstall "gir mer mening" etter korreksjonen. Revisor konkluderer med at "Verdsettelse synes ok og noe vi kan "leve med"."

I tillegg til at revisor har vurdert at det er mislighetsrisiko knyttet til inntektene, har revisor avdekket svakheter i bokføringen som kan ha medført feil i regnskapet. Revisor har likevel ikke innhentet tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for inntektene. Videre har revisor ikke vurdert om manglene i føringen av prosjektregnskap er brudd på bokføringsreglene.

Finanstilsynet mener at den manglende oppfølgingen av konkrete indikasjoner på feil, knyttet til en post med iboende mislighetsrisiko, innebærer at revisor ikke har utført revisjonen med profesjonell skepsis. Finanstilsynet slår også fast at revisor ikke har fulgt plikten til å kommunisere skriftlig om forholdene til foretakets ledelse. Spesielt sett hen til at revisors pliktbrudd knytter seg til den mest vesentlige posten i regnskapet, mener Finanstilsynet at bruddene er grove.

Finanstilsynet mener svakhetene er av en slik art at revisor skulle skrevet nummerert brev i tråd med revisorloven § 9-5 fordi forholdet indikerer brudd på bestemmelsene i bokføringsloven.

I kommentarene til foreløpig tilsynsrapport anfører revisor at timegrunnlag og fakturagrunnlag er kontrollert og at kontrakter er innhentet. Revisor opplyser også at han i møte med medarbeidere på revisjonsteamet har gjennomgått hva som er utført. Revisor erkjenner imidlertid at revisjonsdokumentasjonen ikke gir tilstrekkelig informasjon om hva som faktisk er gjort.

Finanstilsynet konstaterer at det ikke er grunnlag for å fastslå hva som faktisk er kontrollert og vurdert. Finanstilsynet viser for øvrig til punkt 4 angående usikkerheten knyttet til utarbeidelsen av den aktuelle dokumentasjonen.

Når det gjelder revisjon av fullføringsgrad av prosjektene anfører revisor at metoden som er benyttet er gjort konsistent over tid, og at halvparten av beløpet er loggført som en feil. Finanstilsynet mener at dette ikke har betydning for vurdering av de svakhetene som er påpekt i den foreløpige tilsynsrapporten.

Om svakheter i føringen av prosjektregnskap skriver revisor at dette er kommunisert med styret og regnskapsfører per e-post, men revisor er enig i at kommunikasjonen skulle ha vært formalisert i et nummerert brev. Finanstilsynet viser til styreleder og eier av selskapet heller ikke er mottaker av e-posten som revisor har sendt. Finanstilsynet fastholder sin vurdering av revisors pliktbrudd.

5.3 Oppdrag C

Revisjon av inntekter

Konklusjon

Det er mangler i revisors planlegging og forståelse av virksomheten og interne kontroller som er relevant for revisjonen. Dette er brudd på henholdsvis revisorloven § 9-4 tredje ledd bokstav a og c. Revisor har ikke innhentet tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for inntektene. Dette er brudd på revisorloven § 9-4 tredje ledd bokstav e og fjerde ledd. Bruddene er grove.

Begrunnelse

I revisjonsdokumentasjonen er det beskrevet at kunden driver med kjøp, salg og utleie av fast eiendom, eier aksjer i andre selskaper og utførelse av håndverkstjenester. Revisor har klassifisert fullstendighet av inntekter som særskilt risiko, se ISA 315 punkt 32.

Knyttet til inntekter har revisor notert at selskapet kun har inntekter fra kredittsalg, og notert noe informasjon om hvordan selskapet fakturerer. Hva som er grunnlaget for faktureringen, fremkommer ikke. Revisor har ikke beskrevet selskapets rutiner knyttet til inntektsprosessene, verken når det gjelder inntekter knyttet til fast eiendom eller inntekter knyttet til salg av håndverkstjenester. Det mangler blant annet beskrivelser av hvilke interne kontroller selskapet har for å sikre at inntekten er fullstendig, hva slags kontrakter selskapet har (fastpris/ timepris, betalingsvilkår), og risikoer forbundet ved kontraktene. Revisor har heller ikke innhentet noen kontrakter for salg av håndverkstjenester eller knyttet til utleie av eiendom.

Revisor har basert revisjonen på substanshandlinger. Det fremgår av revisjonsdokumentasjonen at omtrent 36 prosent av inntektene er leieinntekter. Revisor har notert i revisjonsdokumentasjonen at det ble gjort en detaljkontroll av leieinntekter i 2020 mot leieavtaler og at det ikke ble avdekket noen feil. Finanstilsynet forstår den fremlagte informasjonen som at revisor ikke har gjort noen detaljkontroller av leieinntektene etter 2020. Revisor mottok imidlertid en avstemt leieoversikt fra ekstern regnskapsfører og "rimelighetsvurderte" denne. Det er ingen nærmere beskrivelser av denne handlingen.

Salg av håndverkstjenester utgjør om lag 64 prosent av inntektene. Knyttet til disse inntektene har revisor plukket ut ti fakturaer for å påse at de er betalt. En av fakturaene var ikke betalt. Det fremkommer ikke noen nærmere forklaring på dette avviket. I tilsvaret til foreløpig tilsynsrapport opplyser revisor at den ikke var betalt fordi den var bokført hos kunden i 2026 og betalt "på nytt år". Finanstilsynet viser til at oppfølging av avvik må fremgå av revisjonsdokumentasjonen.

Det følger av revisjonsdokumentasjonen at revisor har testet grunnlagene for de utsendte fakturaene, men denne handlingen er ikke nærmere beskrevet. Det fremkommer heller ikke hva som er grunnlagene for fakturaene.

Finanstilsynet mener det er alvorlige svakheter i revisjonen av leieinntektene. At revisor viser til at leieinntektene ble kontrollert og verifisert i 2020, kan ikke benyttes som revisjonsbevis for de tilsvarende postene i 2024. Revisjonsbevis og kontroller fra tidligere år kan ikke automatisk legges til grunn for nye regnskapsperioder, og må vurderes på nytt for hvert år. I tilsvar til foreløpig tilsynsrapport anfører revisor at han mener det er tilstrekkelig å benytte regnskapsførers avstemning for å kunne konkludere på fullstendighet av inntekter. Revisor opplyser at tidligere års kontroll fra 2020 underbygger at det formelle var i orden. Finanstilsynet mener at avstemning alene, uten revisjon av grunnlaget, ikke er tilstrekkelig som et revisjonsbevis i dette tilfellet.

Revisjonshandlingen knyttet til salg av håndverkstjenester retter seg mot eksistens av salgsinntekter, og ikke fullstendighet til tross for at den særskilte risikoen var knyttet til fullstendighet av salgsinntekter. Når revisors forståelse av virksomheten og revisjonsbevisene er så mangelfulle som i dette tilfellet, er det et grovt brudd på revisorloven, spesielt under henvisning til at det er knyttet særskilt risiko til regnskapsposten.

I kommentarene til foreløpig tilsynsrapport opplyses at dette etter revisors oppfatning er en enkel kunde og at revisors virksomhetsforståelse gjennom mange år er meget god. Finanstilsynets konstaterer at virksomhetsforståelsen ikke er dokumentert.

5.4 Andre mangler i revisjonene av de tre oppdragene

Konklusjon

Finanstilsynets mener revisor ikke har utvist profesjonell skepsis gjennom revisjonen og at ledelsens uttalelser legges til grunn uten nærmere vurderinger av revisor. Dette er brudd på revisorloven § 9-4 fjerde ledd første punktum. Bruddet er grovt.

Begrunnelse

Revisor har ikke gjort tilstrekkelige vurderinger av forhold hvor det er risiko for misligheter eller feil. Revisors har ikke vurdert dokumentert en vurdering av mislighetsrisiko i noen av revisjonsoppdragene. Revisor har likevel knyttet mislighetsrisiko til enkelte regnskapsposter, og opplyst til Finanstilsynet at denne er håndtert gjennom revisjonshandlingene og "gjennomgang av hovedbok". Hva revisors gjennomgang av hovedbok består i, er ikke nærmere dokumentert. Dette er ikke tilstrekkelig til å overholde kravene i ISA 240.

I tilsvar til foreløpig tilsynsrapport anfører revisor at handlingen med å se på unormale transaksjoner rundt årsskifte er tilstrekkelig for å kunne konkludere på risiko for misligheter og overstyring av kontroller. Finanstilsynet deler ikke revisors oppfatning fordi det verken er beskrevet hva som er "unormale transaksjoner" og om det er kontrollert noen slike transaksjoner.

Konkret knyttet til de enkelte oppdragene, viser Finanstilsynet til det følgende:

Oppdrag A

Revisor noterte følgende begrunnelse for hvorfor periodisering av inntekt ikke ble fulgt opp av revisor "Vi har ikke sett behov for å kontrollere utg.fakturaer rundt årsskiftet. I samtale med [ansatt i selskapet] fikk vi bekreftet at ferdige oppdrag blir fakturert på riktig måned/år, mens påbegynte oppdrag som går over en lengre periode vil kun faktureres til slutt. Unntaket er hvis det er større oppdrag hvor det da vil foretas a-konto fakturering. Foretaket har alltid gjort slik, og det anses dermed usannsynlig at det vil være store endringer fra år til år slik at den manglende periodiseringen vil føre til vesentlige feil i regnskapet. Se for øvrig våre andre kontrollhandlinger på inntekt på dette området." Finanstilsynet mener revisor skulle innhentet revisjonsbevis på at inntekt var korrekt periodisert, og ikke basert seg utelukkende på samtale med ledelsen.

Selskapet er i all hovedsak finansiert med gjeld til bank. Det fremgår av handlingsteksten i revisjonsverktøyet at revisor skal kontrollere at lånebetingelser overholdes. Under tilsynet opplyste

revisor til Finanstilsynet at de ikke kjente til lånebetingelser og at forholdet var diskutert med kunden. Finanstilsynet mener revisor skulle innhentet låneavtalen og forsikret seg om at det ikke var lånebetingelser. Lånebetingelser kan ha vesentlig betydning for noteopplysninger og klassifisering av lånet. Revisor kan dermed ikke basere seg på uttalelser fra ledelsen om forholdet.

I kommentarene til foreløpig tilsynsrapport skriver revisor om periodisering av inntekt at det ikke var noen operative timer siste halvdel av desember og at regnskapsrapport for påfølgende år ikke viser betydelige inntektsendringer eller indikasjoner på vesentlige feilperiodiseringer av inntekter. Om lånebetingelser skriver revisor at det ikke er innført lånebetingelser. Finanstilsynet fastholder sin vurdering ettersom revisors kontroller og vurderinger ikke fremgår av revisjonsfilen.

Oppdrag B

Revisors stikkprøvekontroll av kostnader avdekket at selskapet hadde fått gebyr for brudd på arbeidsmiljøloven på 250 000 kroner. Revisor gjorde ingen nærmere oppfølging av forholdet. Dette er brudd på revisorloven § 9-4 tredje ledd, jf. ISA 250 punkt 19 og 22. Finanstilsynet mener det er alvorlig at ikke revisor satt seg inn i hva forholdet gjaldt og påsett at selskapet rettet på forholdet.

Revisor kontrollerte foretakets bankavstemning der det fremkommer flere åpne poster. Dette er private kostnader, eksempel "Ticket reisebyrå" på 33 808 kroner, "Smart Energi privat" på kroner 5852 kroner og andre private kostnader. Revisor opplyste til Finanstilsynet at dette ikke var fulgt nærmere opp med bakgrunn i vesentlighetsgrensen. Finanstilsynets oppfatning er at revisor basert på postenes karakter, likevel skulle fulgt forholdene nærmere opp og vurdert eventuell lønnsinnberetning av beløpene. Videre er det bokført en rekke biler og en enebolig i balansen. Revisor har ikke vurdert risikoen for privat bruk av disse eiendelene.

I tilsvar til foreløpig tilsynsrapport skriver revisor at forholdene er oppfølgingspunkt for revisjonen av 2025. Finanstilsynet mener forholdene skulle vært fulgt opp ved revisjonen av det aktuelle regnskapsår.

Oppdrag C

Kunden har et lån fra bank på ■ millioner kroner. Det fremgår av handlingsteksten i revisjonsverktøyet at revisor skal kontrollere at lånebetingelser overholdes. Under tilsynet opplyste revisor til Finanstilsynet at revisor ikke hadde sett behov for å innhente låneavtaler med banken, men at lånebetingelser var diskutert med kunden som hadde opplyst at det ikke forelå lånebetingelser. Dette fremgår ikke av revisjonsdokumentasjonen. Finanstilsynet mener revisor skulle innhentet låneavtalen og forsikret seg om at det ikke var lånebetingelser.

Videre mener Finanstilsynet at revisor ikke i tilstrekkelig grad vurderer forhold som er eller kan være brudd på lover og regler som den reviderte i oppdrag C er underlagt. Dette gjelder eksempelvis:

Det fremgår av revisjonen at "Aksjonær har et stort innlån til selskapet. Vi har ikke mottatt kopi av låneavtale og kan ikke se at det er beregnet renter. Ekstern RF har imidlertid god kontroll her, og det er ingen grunn til å tro at det foreligger vesentlig feil eller mangler i behandlingen av lånet i regnskapet". Lånet er på ■ millioner kroner og selskapets balansesum er på ■ millioner kroner. Finanstilsynet mener revisor skulle fulgt opp forholdet for å vurdere lånet var riktig klassifisert og om det skulle vært bokført renter.

I kommentarene til foreløpig tilsynsrapport skriver revisor at de mener det ikke foreligger lånebetingelser. Finanstilsynet fastholder sin vurdering av at revisor ikke har fulgt opp forholdet tilstrekkelig.

Finanstilsynet mener manglene i de tre revisjonsoppdragene er grove brudd på revisorloven fordi det er gjennomgående i revisjonene at revisor baserer seg på uttalelser fra ledelsen uten å innhente dokumentasjon eller vurdere om forhold er brudd på regler som den reviderte er underlagt.

6 Nærmere om vilkårene for å kunne fatte det varslede vedtaket

6.1 Rettslig grunnlag

Hjemmel for et vedtak om tilbakekall er revisorloven § 14-1 første ledd bokstav a som lyder:

Finanstilsynet kan kalle tilbake godkjenningen hvis en statsautorisert revisor må anses uskikket fordi vedkommende (...) har overtrådt revisors plikter etter gjeldende lovkrav og overtredelsen er grov eller flere overtredelser til sammen er grove.

6.2 Vilåret om grov overtredelse

Punkt 5 inneholder en nærmere beskrivelse av hvilke plikter Finanstilsynet mener du har overtrådt og hvorfor. Her fremgår det også hvilke overtredelser Finanstilsynet mener er grove hver for seg. Uansett er overtredelsene til sammen grove.

Finanstilsynet konkluderer med at vilåret om at det foreligger en grov overtredelse eller at flere overtredelser til sammen er grove, er oppfylt.

6.3 Vilåret om uskikkethet

Det er et vilkår for vedtak om tilbakekall at revisor anses uskikket til å være statsautorisert revisor. Grunnlaget for vurderingen er om overtredelsene gjør deg uskikket til å utføre yrket. Uskikkethetsvurderingen knyttes til om revisor, ut fra de lovbrudd som er konstatert eller den utviste adferden, vil være skikket til å være statsautorisert revisor, se forarbeidene, NOU 2017:15. side 269. Det legges vekt på om grunnlaget for tilbakekallet viser at revisor ikke vil ha evne eller vilje til å ivareta sine oppgaver som revisor.

Finanstilsynets kontroll av tre revisjonsoppdrag som du har vært oppdragsansvarlig for, har avdekket grove overtredelser av lovgivningen som du som statsautorisert revisor er underlagt. Finanstilsynet mener det er mangler i revisjon av klientmidler, vesentlige mangler i revisjon av inntekter og forståelse av inntekter og mangler i revisjon av prosjektregnskap. Finanstilsynet mener at det ikke er innhentert tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for sentrale regnskapsposter som Finanstilsynet vurderte. Flere av disse regnskapspostene vurderte du at utgjorde særskilt risiko i revisjonen.

Finanstilsynets viser også til at det er flere forhold hos de reviderte som enten indikerer eller er klare brudd på lover og regler, men som du ikke har vurdert nærmere. Revisjonene er likevel i stor grad basert på informasjon fra ledelsen som ikke er verifisert av deg, noe som betyr at du ikke har utøvd profesjonell skepsis til uttalelser fra ledelsen. Når du systematisk har oversett lovbrudd hos revisjonskundene, mener Finanstilsynet at du ikke har utvist nødvendig integritet i din yrkesutøvelse.

I tilsvar til foreløpig tilsynsrapport skriver du at du er delvis enig i at du kunne vært strengere i måten du agerte på, men at du har gitt kundene en mulighet til å forbedre seg over tid. Dette gjelder særlig i oppdrag A, men at det i oppdrag B og C ikke har vært avdekket lovbrudd tidligere.

Finanstilsynets oppfatning er videre at når det er funnet så alvorlige mangler i alle tre revisjonene, mangler du grunnleggende forståelse for viktigheten av sentrale deler i en revisjon og at disse manglene ikke kan anses som noe unntak fra et ellers forsvarlig revisjonsarbeid.

Manglene i revisjonsarbeidet sammenfaller i stor grad med manglene som tidligere er identifisert av Finanstilsynet, se tilsynsrapportens punkt 3. Du har imidlertid ikke iverksatt tiltak av betydning for å sørge for at forhold utbedres, selv om det har blitt påpekt en rekke mangler i tidligere revisjoner du har utført.

I tilsvar til foreløpig tilsynsrapport skriver du at du ikke er enig i at mangler ikke er utbedret. Videre skriver du at porteføljen ble solgt til en større aktør og at kvaliteten har blitt bedre. Finanstilsynet mener at dette ikke er forhold som kan tillegges særlig vekt i skikkethetsvurderingen når det gjelder din personlige godkjenning, under henvisning til de grove bruddene som ble funnet i revisjonen av oppdragene du har vært ansvarlig for. Det vises også i denne forbindelse til forholdene fra 2016 og 2021 som er beskrevet under punkt 3, noe som gir grunn til å mene at du ikke har fulgt gjentatte og sterke oppfordringer til å gjøre nødvendige forbedringstiltak tidligere. Dette underbygger at du mangler forståelse for hva som kreves etter revisorloven og revisjonsstandardene.

Det fremgår av dine kommentarer til foreløpig rapport at du ikke deler Finanstilsynets vurdering om at du mangler denne forståelsen, og viser blant annet til at du har fått godkjent på kvalitetskontroller både i regi av interne kontroller og revisorforeningen siden 2007. Du erkjenner imidlertid at de beskrevne forholdene i rapporten kunne vært bedre dokumentert og fulgt opp i revisjonsfilene. Finanstilsynet viser i denne sammenheng til de nevnte forarbeidene hvor det fremgår at fravær av kritikk fra revisjonskunder, offentlige myndigheter eller andre ikke er av betydning ved Finanstilsynets skikkethetsvurdering. Det skal gjøres en selvstendig vurdering av din skikkethet basert på de lovbruddene som er konstatert. Finanstilsynet kan derfor ikke se at det er av betydning at du tidligere har bestått kvalitetskontroller utført av andre.

Det er etter dette Finanstilsynets oppfatning at du ikke er skikket til å være revisor.

6.4 Vurdering av om vedtak skal fattes

Som det fremkommer foran, mener Finanstilsynet at vilkårene for å tilbakekalle godkjenningen som statsautorisert revisor til stede. Finanstilsynet kan derfor fatte et slikt vedtak. Et vedtak om tilbakekall av godkjenningen er svært inngripende. Vedtaket må være nødvendig og forholdsmessig.

Formålet med å innføre en egen godkjenningsordning for revisorer og revisjonsforetak og underlegge denne bransjen et offentlig tilsyn, er å sikre kvaliteten på de tjenester som leveres. Offentlig godkjenning og tilsyn med revisjonsforetak skal støtte opp under allmennhetens tillit til revisorer og revisjonsinstituttet, og sikre at brukerne av revisjonstjenester skal kunne ha tillit til at godkjente revisorer til enhver tid holder mål faglig sett. Når revisor ikke overholder de reglene som gjelder for virksomheten, svekkes tilliten til både den enkelte revisor og til revisjonsinstituttet.

At Finanstilsynet ivaretar sin tilsynsrolle, er også av sentral betydning for tilliten. Det vil være negativt for oppdragsgiverne, revisoryrket og revisjonsinstituttet om revisorer som grovt og gjentatt har overtrådt sentrale plikter som følger av lov eller forskrifter, fortsatt skal inneha offentlig godkjenning.

Selv om du har opplyst at du ikke ønsker å fortsette som revisor, vurderer Finanstilsynet at det likevel er nødvendig å tilbakekalle godkjenningen. Bakgrunnen er at det er avdekket alvorlige brudd på sentrale regler, og manglende vilje eller evne til å rette opp disse. For å sikre at slike overtredelser ikke får konsekvenser for tilliten til revisjonsyrket, må myndighetene reagere, uavhengig av om du har avsluttet din yrkesaktivitet.

Finanstilsynet opprettholder etter dette vurderingen om at det er nødvendig og forholdsmessig at det skal fattes vedtak om tilbakekall av din godkjenning som statsautorisert revisor.

For Finanstilsynet

Marte Voie Opland
direktør for markedstilsyn

Lene Tofte Dønvold
seksjonsleder

Dokumentet er godkjent elektronisk.